

Hogeschool Rotterdam

Herbeoordeling Vrijtjidsmanagement

Inleiding

Dit rapport bevat de herbeoordeling van standaard 3 *Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties* van de bestaande hbo-bacheloropleiding Vrijtijdsmanagement van de Hogeschool Rotterdam.

Aanleiding en proces

Standaard 1 *De beoogde eindkwalificaties* en standaard 2 *De onderwijsleeromgeving* zijn in de opleidingsvisitatie van 19 en 20 september 2013 als voldoende respectievelijk goed beoordeeld. Standaard 3 *Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties* is toen beoordeeld als onvoldoende. Als gevolg van het negatieve oordeel op standaard 3 is de opleiding in haar geheel als onvoldoende beoordeeld. De NVAO heeft de opleiding de mogelijkheid voor herstel geboden. De herstelmaatregelen moesten zich richten op twee aspecten, namelijk i) afstuderen in tweetallen en ii) de verbinding tussen eindkwalificaties, leerdoelen en toetscriteria. De opleiding heeft van de herstelmogelijkheid gebruik gemaakt en een herstelplan geschreven¹. De hierin beschreven verbetermaatregelen zijn door het visitatiepanel als positief beoordeeld. Op basis van het herstelplan van de opleiding en het positieve advies van het panel heeft de NVAO een hersteltermijn van één jaar toegekend (besluit NVAO 28 november 2014, kenmerk NVAO/20143921/LL). Tot en met 31 maart 2015 kan de opleiding een aanvraag voor heraccreditatie indienen.

De Hogeschool Rotterdam heeft NQA gevraagd om, conform de opdracht van de NVAO, de herbeoordeling van de opleiding uit te voeren en daarmee de aanvraag voor heraccreditatie te onderbouwen.

Werkwijze

Omdat standaard 1 en standaard 2 in september 2013 als voldoende respectievelijk goed zijn beoordeeld, betreft deze herbeoordeling alleen de kwaliteit van standaard 3. In het bijzonder wordt daarbij ingegaan op de beide door de NVAO genoemde aandachtspunten.

Het uitgangspunt voor de herbeoordeling is de *Stand van Zaken Notitie Bacheloropleiding Vrijtijdsmanagement (december 2014)*, die gebaseerd is op het herstelplan van juni 2014. De *Stand van Zaken Notitie* beschrijft de genomen verbetermaatregelen, de aanpak en de voortgang gedurende het hersteltraject, alsmede de huidige stand van zaken. Naast de *Stand van Zaken Notitie* heeft het panel voorafgaand aan en tijdens het bezoek aanvullende informatie bestudeerd. Een overzicht van het bestudeerde materiaal is opgenomen in bijlage 3.

---

¹ Herstelplan 'Willem de Kooning Academie - Herstelplan Bacheloropleiding Vrijtijdsmanagement, 20 juni 2014

Bovendien heeft het panel de afstudeerwerken van 18 studenten bestudeerd. Deze studenten hadden hun afstudeertraject afgerond tussen oktober 2013 en augustus 2014. De meest recente werken (van juni-augustus 2014) vormden het grootste aandeel in de bestudeerde afstudeerwerken. Een overzicht van de studentnummers van de alumni van wie het panel het eindwerkstuk heeft bestudeerd is opgenomen in bijlage 3.

Tijdens het bezoek op vrijdag 23 januari 2015 heeft het panel gesproken met examinatoren en afstudeerbegeleiders van de opleiding, leden van de examencommissie en toetscommissie, de afstudeercoördinator en het opleidingsmanagement van de opleiding. Het bezoekprogramma met gespreksdeelnemers is opgenomen in bijlage 2.

De herbeoordeling is uitgevoerd door hetzelfde visitatiepanel dat in september 2013 de visitatie heeft uitgevoerd en in september 2014 zijn vertrouwen in het herstelplan heeft uitgesproken. Het panel is in overleg met de opleiding samengesteld en is voorafgaand aan het bezoek goedgekeurd door de NVAO (zie bijlage 1).

Het visitatiepanel bestond uit:

De heer R. De Bruyn MA (voorzitter, domeindeskundige)

De heer dr. W. Rennen (domeindeskundige)

De heer A.P. Stam (domeindeskundige)

Mevrouw C.L.M. Egelman BSc (studentlid)

Mevrouw drs. G.M. Klerks, auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel ten aanzien van de kwaliteit op standaard 3 *Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties* en ten aanzien van de genoemde aandachtspunten. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling* van de NVAO (22 november 2011).

De mondeling en schriftelijk verstrekte informatie voorafgaand aan en tijdens het bezoek op 23 januari 2015 heeft het panel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 25 maart 2015

Panelvoorzitter

De heer R. De Bruyn MA

Panelsecretaris

Mevrouw drs. G.M. Klerks

Conclusie

Constateringen in september 2013

Bij de visitatie van de opleiding Vrijtjidsmanagement van september 2013 constateerde het panel het volgende:

1. De relatie tussen de beoogde eindkwalificaties, de leerdoelen en de beoordelingscriteria was onvoldoende transparant. Daardoor was het niet mogelijk om vast te stellen of de beoogde eindkwalificaties voldoende werden geborgd door het toetsysteem;
2. De beoogde eindkwalificaties werden op eindniveau afgetoetst in een eindwerkstuk (beroepsgerichte competenties) in combinatie met een presentatie en verdediging (gedragsgerichte competenties). Studenten studeerden echter af in duo's en binnen deze duo's kregen studenten dezelfde beoordeling en hetzelfde cijfer voor het eindwerkstuk. Ook de beoordelingen voor de presentatie en de verdediging bleken binnen de duo's slechts in zeer beperkte mate toegespitst op de individuele prestaties van de studenten. De verschillen die er waren, waren slechts minimaal. Hierdoor kon het panel niet vaststellen of de beoogde eindkwalificaties op individueel niveau werden behaald.

In januari 2015 heeft het panel standaard 3 opnieuw beoordeeld, waarbij bijzondere aandacht is besteed aan bovengenoemde onvolkomenheden.

Standaard 3

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Het panel stelt vast dat het systeem van toetsing tot aan de afstudeerfase in orde is. Het toetsbeleid en het toetsplan van de opleiding zijn adequaat, de beoordelingen en feedback zijn van voldoende kwaliteit en de toetsvormen zijn voldoende gevarieerd en passend. Met ingang van studiejaar 2014/2015 worden via assessments op drie momenten in de opleiding de competenties van de opleiding afgetoetst op steeds hogere bekwaamheidsniveaus. In de modulehandleidingen is opgenomen aan welke competenties en leerdoelen gewerkt wordt. Daarnaast bevatten de handleidingen adequate toetsmatrijzen. Hierdoor is de relatie tussen de beoogde eindkwalificaties, leerdoelen en beoordelingscriteria nu voldoende inzichtelijk volgens het panel.

Met ingang van studiejaar 2014/2015 vindt de borging van de beoogde eindkwalificaties gedeeltelijk plaats via het eindwerkstuk en integraal via het nieuw ingevoerde eindassessment. Tot tevredenheid van het panel worden bij dit eindassessment alle competenties op inzichtelijke wijze op eindniveau afgetoetst. Ook is het panel tevreden over de verbeteringen die zijn aangebracht in het beoordelingsformulier voor het eindwerkstuk en het panel is eveneens positief over het gebruik van rubrics bij de beoordeling. Het panel mist echter het gebruik van rubrics bij de beoordeling van de verdediging van het eindwerkstuk en het eindassessment. Het panel is van mening dat de beoordeling van deze onderdelen gebaat zou zijn bij het gebruik van rubrics.

Na de vorige visitatie heeft de Examencommissie de vigerende Onderwijs- en Examenregeling (OER) 'opengebroken' en daarin is de verplichting opgenomen om individueel af te studeren. Studenten die volgens planning in oktober 2013 of januari 2014 zouden afstuderen mochten nog in duo's afstuderen, omdat het niet billijk werd geacht om zo ver in het afstudeerproces de regels te veranderen. Bovendien gold voor hen nog de oude OER. Deze groep studenten zou echter bij de verdediging van hun afstudeerwerk wel nadrukkelijker individueel bevraagd worden. Duo's die minder ver gevorderd waren zijn opgesplitst en voor hen zou een individueel traject worden vastgesteld. Voor studenten die in 2013/2014 met het afstudeerproces zouden beginnen gold dat zij individueel dienden af te studeren.

Het panel heeft 18 eindwerken bestudeerd die waren geproduceerd in de periode oktober 2013 tot augustus 2014. Hieronder bevonden zich de werken van duo's, gesplitste duo's en van individuele studenten. De bestudering van de eindwerken liet een ambivalent beeld zien. De duo-eindwerken en de gesplitste duo's en bijbehorende beoordelingen vertonen naar het oordeel van het panel nog te weinig differentiatie, waardoor het lastig is vast te stellen of de opleiding in die gevallen de beoogde eindkwalificaties *individueel* heeft gerealiseerd. In deze gevallen is de gerealiseerde verbetering ten opzichte van de situatie in september 2013 volgens het panel beperkt. Verder vertoont de toetsing en beoordeling van vooral de duo's en gesplitste duo's ook andere tekortkomingen of onzorgvuldigheden. Het panel is daarentegen wél tevreden over de kwaliteit van de toetsing en beoordeling van de volledig individueel uitgevoerde eindwerken. Ook is het panel tevreden over het gerealiseerde eindniveau van de afgestudeerden.

Het panel stelt vast dat de opleiding direct na de vorige visitatie in actie is gekomen en met de nodige vaart verbetermaatregelen heeft genomen. De controle op de naleving van deze maatregelen, onder andere bij het borgen van de individualiteit bij de eindwerken van duo's en gesplitste duo's, is daarbij naar het oordeel van het panel achtergebleven. Daardoor ziet het panel de weerslag van een aantal verbetermaatregelen pas vrij laat in het studiejaar 2013/2014. Het panel concludeert dat er ondanks de verschillende geconstateerde onvolkomenheden, niettemin duidelijk vooruitgang is geboekt, getuige de positieve observaties bij de meer recente, volledig individueel geproduceerde eindwerken. Bovendien heeft het panel er vertrouwen in dat de tekortkomingen met het definitief verdwijnen van de duo's en gesplitste duo's en met het nieuwe eindassessment zich zullen oplossen. Op grond van de bevindingen beoordeelt het panel standaard 3 als **voldoende**. In combinatie met de overwegingen, conclusies en oordelen uit 2013, beoordeelt het panel de kwaliteit van de hbo-bacheloropleiding Vrijtijdsmanagement van de Hogeschool Rotterdam als **voldoende** (zie hoofdstuk 2, Eindoordeel opleiding).

Inhoudsopgave

1	Beoordeling	9
	Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	9
2	Eindoordeel over de opleiding	19
3	Aanbevelingen	21
4	Bijlagen	23
	Bijlage 1 Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris	25
	Bijlage 2 Bezoekprogramma	31
	Bijlage 3 Bestudeerde documenten	33

1 Beoordeling

Het visitatiepanel beschrijft hieronder voor standaard 3 van het NVAO beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Daarbij wordt specifiek aandacht besteed aan de door het panel en de NVAO benoemde verbeterpunten.

Het eindoordeel over de opleiding volgt in hoofdstuk 2, de aanbevelingen in hoofdstuk 3.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

1. Bevindingen

1.1 Inleiding: onvolkomenheden 2013

In september 2013 constateerde het visitatiepanel ten aanzien van het systeem van toetsing en ten aanzien van de realisatie van de beoogde eindkwalificaties de volgende onvolkomenheden:

1. De relatie tussen de beoogde eindkwalificaties, de leerdoelen en de beoordelingscriteria was onvoldoende transparant. Daardoor was het niet mogelijk om vast te stellen of de beoogde eindkwalificaties voldoende werden geborgd door het toetssysteem;
2. De beoogde eindkwalificaties werden op eindniveau alleen afgetoetst in een eindwerkstuk (beroepsgerichte competenties) in combinatie met een presentatie en verdediging (gedragsgerichte competenties). Studenten studeerden echter af in duo's en binnen deze duo's kregen studenten dezelfde beoordeling en hetzelfde cijfer voor het eindwerkstuk. Ook de beoordelingen voor de presentatie en de verdediging bleken binnen de duo's slechts in zeer beperkte mate toegespitst op de individuele prestaties van de studenten. De verschillen die er waren, waren slechts minimaal. Hierdoor kon het panel niet vaststellen of de beoogde eindkwalificaties op individueel niveau werden behaald.

Het panel stelt tot zijn tevredenheid vast dat de opleiding vrijwel direct na de vorige visitatie in actie is gekomen om bovengenoemde manco's te repareren. Tevens is er het afgelopen jaar gewerkt aan de ontwikkeling van een nieuw curriculum, waarbij verdere verbeteringen zijn meegenomen. Dit nieuwe curriculum is met ingang van studiejaar 2014/2015 ingevoerd. In de onderstaande paragrafen zal worden ingegaan op het systeem van toetsing en de realisatie van de beoogde eindkwalificaties. Hierbij zal bijzondere aandacht worden besteed aan de verbetermaatregelen ten aanzien van bovengenoemde aandachtspunten en aan de huidige stand van zaken.

1.2   Systeem van toetsing

1.2.1   Algemeen

Bij de vorige visitatie was het panel tevreden over de uitgangspunten van het toetsbeleid, de toetsvormen, de beoordeling van en de feedback op gemaakte toetsen. Ook nu is het panel over deze aspecten positief. Het 'Toetsplan Leisure Management, oktober 2014' geeft op adequate wijze nadere invulling aan de richtlijnen uit het toetsbeleid van de Willem de Kooning Academie, waaronder de opleiding valt. Het toetsplan bevat een competentiedekkingsmatrix, die helder weergeeft waar in het curriculum welke competenties worden afgetoetst en door middel van welke toetsvormen. Daarnaast beschrijft het toetsplan de uitgangspunten voor de toetsing, de cesuur, inzage, herkansing, beoordeling, etc.

De opleiding maakt gebruik van een breed palet aan summatieve toetsvormen, zoals schriftelijke openvraag- of multiple choice-tentamens, (reflectie)verslagen, opdrachten, presentaties, beroepsproducten en portfolio's. Tevens worden ook formatieve tussentijdse toetsen ingezet. Met ingang van studiejaar 2014/2015 wordt met de invoering van het nieuwe curriculum bovendien gebruik gemaakt van een nieuwe toetsvorm. Studenten dienen in het nieuwe curriculum op drie momenten een assessment af te leggen. Dit bestaat uit een criteriumgericht interview, waarbij alle zeven competenties van de opleiding (twee gedrags- en vijf beroepscompetenties) integraal worden afgetoetst op verschillende bekwaamheidsniveau's. Het portfolio van de student, bestaande uit een zelfbeoordeling en bewijsstukken, vormt de input voor het interview. In studiejaar 2 worden de competenties afgetoetst op niveau 1, in studiejaar 3 worden zij afgetoetst op niveau 2 en aan het einde van studiejaar 4 worden zij afgetoetst op niveau 3, het beoogde eindniveau van de opleiding. De eerste twee assessments hebben het karakter van ontwikkelassessments. Het laatste assessment, waarbij het eindniveau wordt afgetoetst is summatief. Met deze assessments heeft de opleiding reeds in studiejaar 2013/2014 een pilot gedaan. Ten behoeve van de assessments is het 'Assessmentprotocol Leisure Management' ontwikkeld, waarin richtlijnen zijn opgenomen voor het uitvoeren van de assessments. De beoordeling wordt uitgevoerd door twee getrainde assessoren (die geen begeleiders van de betreffende student zijn) aan de hand van beoordelingsformulieren die zijn gebaseerd op de competenties van de opleiding. Het panel spreekt zijn waardering uit voor de invoering van de assessments. Het panel is van mening dat deze toetsvorm een adequaat instrument vormt om het behalen van de beoogde eindkwalificaties te borgen. Door de assessments op verschillende bekwaamheidsniveau's af te nemen wordt de studievoortgang bovendien expliciet gemaakt, waardoor zowel de student als de docent inzicht krijgt in waar een student op een bepaald moment staat. Daarmee wordt het tevens duidelijk waaraan de student nog moet werken om uiteindelijk aan alle competenties op eindniveau te kunnen voldoen. Wel beveelt het panel met het oog op de consistentie in en betrouwbaarheid van de beoordelingen het gebruik van rubrics aan. Dit acht het panel met name van belang voor het eindassessment, gezien het summatieve karakter en het gewicht ervan (zie ook paragraaf 1.2.3).

Tijdens het bezoek heeft het panel de toetsopgaven en gemaakte toetsen en beoordelingsformulieren van een selectie van modules van het oude curriculum en het per september 2014 ingevoerde nieuwe curriculum ingezien.

Net als bij de vorige visitatie stelt het panel vast dat de beoordelingsformulieren voldoende inzichtelijk zijn en dat studenten voldoende feedback ontvangen. Waar de relatie tussen de beoogde eindkwalificaties, de leerdoelen en de beoordelingscriteria bij de vorige visitatie nog onvoldoende duidelijk was, stelt het panel nu vast dat de koppeling voldoende inzichtelijk en op orde is. In de modulehandleidingen is opgenomen aan welke competenties en leerdoelen gewerkt wordt. Daarnaast bevatten de handleidingen nu toetsmatrijzen. Al deze instrumenten dragen ertoe bij dat de validiteit en betrouwbaarheid van de toetsen en beoordelingen naar de mening van het panel voldoende geborgd worden.

1.2.2. Vormgeving afstuderen: wijzigingen en beschrijving huidige situatie

Bij de vorige visitatie was het panel kritisch over het afstudeertraject. De beoogde eindkwalificaties werden destijds integraal op eindniveau afgetoetst in een eindwerkstuk van 24 EC (beroepscompetenties) in combinatie met een presentatie en een verdediging (gedragscompetenties). Het eindwerkstuk bestond uit een onderzoeksrapport en een beroepsproduct, dat studenten in tweetallen ontwikkelden en schreven. Ook een reflectieverslag over het eigen gedrag en de samenwerking maakte deel uit van het eindwerkstuk. Het eindwerkstuk werd gepresenteerd en verdedigd voor de scriptiebegeleider, de tweede lezer, een extern deskundige en eventueel de opdrachtgever. Bij de beoordeling woog het eindwerkstuk voor 50%, de presentatie voor 15% en de verdediging voor 35% mee. De studenten kregen binnen een duo dezelfde beoordeling en hetzelfde cijfer voor het eindwerkstuk. Ook de beoordelingen voor de presentatie en de verdediging waren volgens het panel onvoldoende onderscheidend.

Het panel stelt tot zijn tevredenheid vast dat de opleiding direct na de vorige visitatie maatregelen heeft genomen om de individualiteit bij het afstuderen te borgen. Zo is na overleg met de Examencommissie de vigerende OER 'opengebrouwen' en is daarin de verplichting opgenomen om individueel af te studeren. De Stand van Zaken Notitie beschrijft dat ten aanzien van het afstuderen van de studenten een gefaseerde aanpak is gehanteerd:

1. Voor studenten die volgens planning in oktober 2013 of januari 2014 zouden afstuderen werd het niet billijk geacht om de regels nog te veranderen. Deze studenten waren immers al zeer ver gevorderd met hun duo afstudeerwerk. Bovendien was het afstuderen in tweetallen voor deze studenten nog verankerd in het voor hen geldende Onderwijs- en Examenreglement (OER). Om bij deze studenten toch al meer individualiteit in de beoordeling te brengen, is besloten dat zij tijdens de verdediging nadrukkelijker individueel bevraagd en beoordeeld zouden worden op de afstudeeropdracht en op de vraagstukken die daarop betrekking hadden.
2. Studentenduo's die al wel met hun opdracht waren begonnen, maar nog niet zover gevorderd waren, zijn alsnog opgesplitst. De Stand van Zaken Notitie beschrijft dat men voor al deze studenten alsnog tot een individueel afstudeertraject is gekomen.
3. Voor studenten die met ingang van studiejaar 2013/2014 het afstudeerproces zouden gaan doorlopen, zou afstuderen in tweetallen sowieso geen optie meer zijn. Zij moesten individueel afstuderen. Ook als twee studenten een afstudeeropdracht bij dezelfde opdrachtgever uitvoerden, dienden zij ieder een eigen (deel)onderzoek te doen en een eigen beroepsproduct te produceren.

Aangezien studenten tot dan toe niet waren voorbereid op het individueel uitvoeren van de afstudeeropdracht, heeft de opleiding flankerend aan deze maatregelen studenten inhoudelijk extra ondersteund door middel van 'expertkringen'. In deze groepjes konden studenten inhoudelijke vragen ten aanzien van het afstudeerproject bespreken met docenten en andere studenten. Gezien het succes van deze expertkringen zal de opleiding deze in de toekomst voortzetten, zo heeft het panel tijdens het bezoek vernomen. Het panel vindt deze extra vorm van begeleiding een goede zaak.

Afgezien van de meer procedurele wijzigingen, zijn er ook wijzigingen doorgevoerd met betrekking tot de afstudeeropdracht zelf. Het eindwerkstuk (onderzoeksrapport en beroepsproduct) bedraagt nog steeds 24 EC, maar de presentatie is vervangen door een korte pitch waarvoor geen cijfer wordt gegeven. Het eindrapport weegt thans voor 55% mee in het eindcijfer en de verdediging voor 45%. Met ingang van studiejaar 2014/2015 is bovendien het onderdeel reflectie gewijzigd in een kritische beschouwing die betrekking heeft op het onderzoek, het beroepsproduct en het proces. Daarnaast wordt met ingang van dat jaar het onderzoeksdeel apart beoordeeld (voldoende/onvoldoende) en is aan deze beoordeling een go/no go beslissing gekoppeld. Het panel vindt dit een goede ontwikkeling, omdat het onderzoeksdeel hiermee meer eigen reliëf krijgt. Het panel heeft zich daarentegen verwonderd over het grote gewicht van de verdediging in het eindoordeel. Naar de mening van het panel staat dit niet in verhouding tot de tijd en inspanningen die de student moet verrichten voor het doen van het onderzoek en het ontwikkelen van het beroepsproduct. Het panel heeft echter tijdens het bezoek vernomen dat de opleiding hiervoor bewust heeft gekozen omdat zij er groot belang aan hecht dat studenten hun product en visie ook mondeling goed kunnen overbrengen.

Het panel stelt vast dat bij de afstudeeropdracht in de huidige vorm niet noodzakelijkerwijs alle zeven competenties op eindniveau worden afgetoetst. In de 'Modulehandleiding Afstudeeropdracht (november 2013)' wordt beschreven dat de student moet werken aan minimaal vier van de vijf beroepscompetenties en daarnaast aan allebei de gedragscompetenties. Dit betekent dus dat studenten bij de afstudeeropdracht één beroepscompetentie mogen missen. Tijdens het bezoek heeft het panel van het opleidingsmanagement vernomen dat de opleiding deze keuze gemaakt heeft om studenten bij de afstudeeropdracht enige flexibiliteit te geven, omdat immers ook rekening gehouden moet worden met de belangen van de opdrachtgever. Met ingang van studiejaar 2014/2015 is deze flexibiliteit zelfs nog wat verder doorgevoerd. Bij de afstudeeropdracht dienen vanaf dat jaar minimaal vijf competenties, waaronder de twee gedragscompetenties aan bod te komen. Dit betekent dus dat studenten vanaf studiejaar 2014/2015 twee beroepscompetenties mogen missen. Het panel stelt echter vast dat de realisatie van alle competenties op eindniveau afdoende wordt geborgd door het nieuw ingevoerde eindassessment. Met ingang van studiejaar 2014/2015 kunnen studenten namelijk alleen slagen voor het eindassessment als zij kunnen laten zien dat zij over *alle* competenties op eindniveau beschikken. Bovendien is afstuderen alleen nog mogelijk als het eindassessment met een voldoende resultaat is afgerond.

1.2.3. *Beoordeling van het afstuderen*

Het panel stelt vast dat in het kielzog van de aanpassingen ten aanzien van het eindwerkstuk ook de beoordelingsformulieren voor het eindwerkstuk (eindrapport) zijn aangepast. Het panel heeft gezien dat het nieuwe beoordelingsformulier bestaat uit een deel met standaard voorwaarden waaraan moet zijn voldaan. Deze voorwaarden hebben betrekking op de vorm, maar ook op de inhoud. Het tweede deel betreft de beoordeling van de inhoud van de eindrapportage. Dit deel van het beoordelingsformulier is gericht op de zeven beoogde eindkwalificaties (competenties) waarop de opleiding zich richt. Teneinde consistentie te verkrijgen in de beoordelingen, wordt gebruik gemaakt van rubrics die voor de verschillende beoordelingscriteria verschillende mogelijke prestatieniveaus aanduiden. Het panel constateert tot zijn tevredenheid dat in de nieuwste versie van het beoordelingsformulier het bovendien mogelijk is om per criterium naast de rubrics ook specifieke, individuele feedback toe te voegen. Het panel heeft uit de verschillende gesprekken tijdens het bezoek begrepen dat ook via verschillende calibratiesessies voor beoordelaars is gewerkt aan het vergroten van de consistentie in de beoordelingen. Aan de hand van reeds beoordeelde afstudeerwerken werd tijdens die sessies de beoordeling van de verschillende beoordelingscriteria onderling afgestemd om zodoende tot grotere overeenstemming te komen. Ook de externe beoordelaars zijn geïnformeerd over het nieuwe beoordelingsformulier en geïnstrueerd in het gebruik daarvan. Het panel vindt het nieuwe beoordelingsformulier voor het eindwerkstuk en de rubrics adequaat en is tevreden over de inspanningen van de opleiding om tot grotere consistentie in de beoordelingen van de eindwerkstukken te komen.

Het panel constateert dat er bij de beoordeling voor de verdediging van het eindwerkstuk en bij de beoordeling van het eindassessment daarentegen geen rubrics worden gebruikt en dat de ontwikkeling daarvan momenteel ook nog niet in de planning ligt. Het panel vindt dit spijtig. Zowel de verdediging als het eindassessment worden namelijk mondeling afgenomen en de sessies worden niet gefilmd of anderszins vastgelegd. De verdediging behelst momenteel 45% van een studieonderdeel van 24 EC, terwijl het eindassessment het onderdeel van de opleiding is waar alle competenties integraal worden afgetoetst op eindniveau. Gezien het mondeling karakter en het gewicht van beide onderdelen, acht het panel het van groot belang dat de kwaliteit van de beoordeling voldoende geborgd wordt. Een mondelinge toetsafname is bij uitstek een complexe toetsituatie. Het gebruik van rubrics zou naar de mening van het panel bijdragen aan de betrouwbaarheid van de beoordelingen bij deze onderdelen. Het panel is het eens met de opleiding dat de betrokkenheid van meerdere beoordelaars (docent-begeleider, tweede beoordelaar en extern deskundige als adviseur bij de verdediging, en eerste en tweede assessor bij het eindassessment) zorgt voor een zekere mate van intersubjectiviteit van de beoordeling, maar vindt dit niet afdoende. Juist als er sprake is van meerdere beoordelaars kunnen rubrics volgens het panel een groot belang dienen, namelijk het geven van houvast bij de beoordeling.

1.2.4. Concrete bevindingen ten aanzien van toetsing en beoordeling eindwerken

Van de in eerste instantie 15 geselecteerde afstudeerwerken waren vier afstudeerwerken in duo geproduceerd (twee duo's). De overige afstudeerwerken waren individueel geproduceerd. Bij nadere bestudering bleek echter dat twee van de afstudeerwerken waarvan het panel in eerste instantie in de veronderstelling verkeerde dat zij volledig individueel geproduceerd waren, feitelijk het product waren van een gesplitst duo. Bij deze afstudeerwerken was het onderzoeksdeel gezamenlijk uitgevoerd en geschreven, terwijl het beroepsproduct individueel was ontwikkeld. Tijdens het bezoek heeft het panel voor deze gesplitste duo's de dossiers van de partner-studenten aanvullend opgevraagd en ingezien teneinde een oordeel te kunnen vellen over de mate van individuele bijdragen en beoordeling van elk van deze studenten. Bovendien heeft het panel tijdens het bezoek aanvullend drie extra afstudeerwerken opgevraagd om een voldoende beeld te krijgen van de afstudeerwerken die volledig individueel waren geproduceerd. Zodoende heeft het panel uiteindelijk 18 eindwerken bestudeerd (en 2 eindwerken ingezien).

Ten aanzien van de toetsing en beoordeling van de eindwerken constateert het panel het volgende:

1. Bij de duo's is de verdediging individueel beoordeeld, conform de beleidsregels uiteengezet in het Herstelplan en de Stand van Zaken Notitie. Echter, de beoordelingen van de verdediging van de studenten van één van de duo's acht het panel tamelijk algemeen gesteld en zeer minimaal, zeker ook gezien het aandeel van de verdediging in het eindcijfer (destijds 35%). Dit komt het zicht op de individuele prestaties van de betreffende studenten niet ten goede en maakt het lastig om vast te stellen of deze studenten beschikken over de beoogde eindkwalificaties.
2. Van de gesplitste duo's hebben niet alle studenten een afzonderlijk (deel)onderzoek uitgevoerd. Twee onderzoeksrapporten die het panel heeft bestudeerd bleken het gezamenlijke product van een tweetal te zijn. Eén tweetal heeft hiervoor speciale toestemming van de Examencommissie gekregen. Afgaande op de informatie uit de betreffende studentendossiers was er bij het andere tweetal van een dergelijke toestemming geen sprake. Dit is in strijd met de informatie in het Herstelplan en de Stand van Zaken Notitie, waarin wordt gesteld dat men voor gesplitste duo's tot individuele afstudeertrajecten is gekomen en dat ook studenten die de afstudeeropdracht bij dezelfde opdrachtgever uitvoeren, een eigen (deel)onderzoek dienen te doen. Overigens hadden de studenten uit de beide duo's wel ieder afzonderlijk een beroepsproduct ontwikkeld, waarvoor zij nog een individueel onderzoek hebben verricht.
3. Bij de twee gesplitste duo's waarbij de studenten alleen het onderzoeksrapport gezamenlijk hadden geproduceerd is niet duidelijk wat de individuele bijdrage aan het onderzoek was. Het ene geval betreft een onderzoeksrapport uit januari 2014. Hierbij is wel een taakverdeling met betrekking tot een lijst van activiteiten, maar daaruit blijkt dat het grootste deel van de activiteiten gezamenlijk plaatsvond. Hierdoor is de individuele bijdrage van de studenten nog steeds onvoldoende duidelijk. Het andere geval betreft een onderzoeksrapport waarmee de studenten in juni respectievelijk augustus 2014 zijn afgestudeerd. Voor dit onderzoeksrapport kan het panel in de aangeleverde stukken geen taakverdeling vinden. Ook bij de beide duo-afstudeerwerken ontbreekt een heldere

taakverdeling. Deze is ofwel geheel afwezig, ofwel zo summier dat deze volgens het panel vrijwel geen zicht geeft op de individuele bijdrage van de studenten. Nu dateert het ene duo-afstudeerwerk wel van oktober 2013, dus van vlak na de vorige visitatie, maar het andere duo-afstudeerwerk dateert van april 2014, dus van zeven maanden na de vorige visitatie. Het panel betreurt het dat de opleiding er tot de zomer 2014 kennelijk niet voldoende op heeft toegezien dat studenten een heldere taakverdeling in het eindwerk opnamen waaruit de individuele bijdrage van de studenten blijkt. Hierdoor is het niet inzichtelijk hoe en op basis waarvan de beoordeling van de eindrapporten van de studenten heeft plaatsgevonden.

4. In de gevallen waar de taakverdeling wel duidelijk is, vertaalt dit zich niet altijd in een beoordeling die daaraan recht doet. Zo blijkt bij één tweetal uit de reflectieverslagen dat er een groot onderling verschil was in inzet, analytisch vermogen en schrijfvaardigheden, maar het panel ziet dit in de beoordelingsformulieren niet weerspiegeld. Bij een ander tweetal heeft slechts één van beide studenten zich bezig gehouden met de onderzoeksaanpak van de verschillende deelvragen. Ook hiervan ziet het panel niet voldoende terug in de beoordeling van de studenten.
5. Bij één van de duo's (april 2014) bevat de beoordeling van het eindrapport van de beide studenten per criterium feedback die voor beide studenten exact gelijk is. Echter, het cijfer dat bij dat criterium hoort, verschilt wel per student. Het panel is van mening dat de feedback het gegeven cijfer dient te onderbouwen. Bij verschillende cijfers hoort dus verschillende feedback.
6. Bij één duo zijn de beoordelingsformulieren van elk van de studenten door de eerste beoordelaar wel per criterium van feedback voorzien, maar niet voorzien van een cijfer. Daardoor is het niet duidelijk hoe deze beoordelaar uiteindelijk tot zijn eindcijfer is gekomen, dat namelijk bestaat uit de som van de cijfers voor de verschillende onderdelen gedeeld door minimaal 5.
7. Op de beoordelingsformulieren van verschillende van de bestudeerde afstudeerwerken is aangegeven dat het afstudeerwerk niet voldoet aan de standaard voorwaarden van het eerste deel van het formulier (er werd o.a. niet voldaan aan "Het beroepsproduct kent innovatieve kenmerken en heeft het onderzoeksverslag als basis"). Toch zijn de betreffende studenten wel afgestudeerd.
8. Bij de meest recente individuele eindwerkstukken (incl. presentatie en verdediging) die het panel heeft bestudeerd zijn de toetsing en beoordeling op orde. Hier zijn geen noemenswaardige problemen aangetroffen en het panel vindt de beoordelingen adequaat. Het betreft hier het merendeel van alle door het panel bestudeerde eindwerkstukken.

Het panel is van mening dat er ten aanzien van de kwaliteit van de toetsing en beoordeling van de eindwerken sprake is van een tweedeling. De meeste onvolkomenheden die het panel aantreft, concentreren zich met name in de duo-eindwerken en de gesplitste duo's (in totaal acht studenten). De onvolkomenheden zijn deels terug te voeren op het punt dat ook bij de vorige visitatie is geconstateerd, namelijk onvoldoende inzicht in de individuele prestaties van de studenten, waardoor het moeilijk is vast te stellen of de opleiding de beoogde eindkwalificaties op individueel niveau realiseert.

Het panel is hier kritisch over en is van mening dat de opleiding de individualiteit in de toetsing en beoordeling nog beter in de gaten had moeten houden. Los van het punt van de individualiteit, bevatten de duo-eindwerken en de gesplitste duo's ook onvolkomenheden van verschillende andere aard in de toetsing en beoordeling. Bij de volledig individueel geproduceerde eindwerken daarentegen is het panel over het algemeen geen problemen in de toetsing en beoordeling tegengekomen. Daar acht het panel de toetsing en beoordeling van voldoende kwaliteit. Het panel is dan ook van oordeel dat er op dit punt een duidelijk stijgende lijn te zien is.

1.2.5. *Borging*

De Willem de Kooning Academie, waarvan de opleiding deel uitmaakt heeft een examencommissie die instituutsbreed opereert. De examencommissie is verantwoordelijk voor het borgen van de kwaliteit en het niveau van de toetsing. De examencommissie opereert onafhankelijk van het onderwijsmanagement en borgt het eindniveau onder andere door steekproefsgewijs te controleren of eindwerken volgens de OER tot stand zijn gekomen en of de beoordelingsformulieren voldoen. In principe doet zij dat via controle na de toetsafname, maar in verband met de aanbevelingen voortgekomen uit de vorige visitatie en de invoering van het nieuwe curriculum, doet de examencommissie dit nu ook tijdelijk voorafgaande aan de toetsafname. De examencommissie heeft taken gemandateerd aan de opleidingsspecifieke toetscommissie. Zo is het de taak van de toetscommissie Vrijtijdsmanagement om de kwaliteit van toetsen te beoordelen op basis van validiteit, betrouwbaarheid en inzichtelijkheid. Ook controleert de toetscommissie de toetsplannen van de opleiding, het niveau van de toetsing en heeft zij tot taak te controleren of docenten zich houden aan de kwaliteitscriteria voor toetsing. Zij rapporteert haar bevindingen aan de examencommissie, het onderwijsmanagement en de directie en geeft gevraagd en ongevraagd advies aan de examencommissie.

In het licht van de uitkomsten van de vorige visitatie zijn naast de reguliere taken een aantal extra activiteiten ondernomen om de kwaliteit van de toetsing te borgen. Al eerder in het rapport kwamen aan de orde het "openbreken" van de OER, het invoeren van toetsmatrijzen, het aanpassen van de modulehandleidingen, het ontwikkelen van een nieuw beoordelingsformulier voor het eindwerkstuk en van beoordelingsformulieren voor de assessments en callibratiesessies. Andere maatregelen waren het invoeren van richtlijnen voor de opzet van de reflectieverslagen, de invoering van de verplichte plagiaatcontrole, de instelling van een afstudeeraanvraagcommissie en de ondersteuning door de toetscommissie van docenten bij het maken van toetsen door het geven van feedback op beoordelingsformulieren en toetsmatrijzen. Ook hebben de beoordelaars van de assessments een assessoren-training gevolgd. Daarnaast zijn de examencommissies van de verschillende opleidingen Vrijtijdsmanagement in den lande aanwezig geweest bij elkaars afstudeerzittingen. Ervaringen zijn op papier gezet en de opleiding heeft deze meegenomen in het verbeteren van de afstudeerprocedure. Bovendien zijn de afstudeerrapporten van juni 2014 die in eerste instantie beoordeeld waren met een cijfer tussen de 5,5 en 6,4 voorgelegd aan externe docenten van zusteropleidingen. Zij hebben de werken eveneens beoordeeld, waarna de definitieve cijfers zijn bepaald.

Het panel complimenteert de opleiding met deze initiatieven om vreemde ogen bij de beoordeling te betrekken en is positief over de plannen om de externe beoordelingen ook in de toekomst door te zetten. Het panel kan evenwel in de definitieve beoordelingen niet altijd de inbreng van de externe beoordelaar traceren en raadt de opleiding aan om dit in de toekomst duidelijker te documenteren, zodat het leereffect optimaal kan zijn.

Het panel spreekt zijn waardering uit voor het verandertraject en de inspanningen die zijn verricht om de kwaliteit van de toetsing te borgen. Ondanks de vele verbetermaatregelen die zijn uitgezet, kan het panel er echter niet omheen dat het bij de bestudering van de eindwerkstukken daarvan nog niet altijd de effecten ziet. Uiteraard heeft het panel er oog voor dat het hier gaat om een transitiefase en 'work in progress'. Niettemin is het panel van mening dat de oorzaak veeleer ligt in het onvoldoende monitoren en evalueren van en bijsturen op de nieuw uitgezette maatregelen (de C en A van de PDCA-cyclus). Het panel heeft hier namelijk weinig voorbeelden van gevonden, zowel in de documentatie als in de gesprekken tijdens het bezoek. Zo verbaasde het het panel dat de examencommissie en toetscommissie het afstuderen van de duo's en gesplitste duo's, een kwetsbare groep, niet specifiek heeft gemonitord en geëvalueerd. Het panel beveelt de opleiding dan ook aan om nauwkeuriger toe te zien op de naleving van maatregelen.

1.3. Realisatie van de beoogde eindkwalificaties

Het panel is tevreden over de diversiteit in de producten. Deze diversiteit is duidelijk groter dan bij de vorige visitatie. Zo is de onderwerpkeuze vaak breder en minder marketing- of communicatie georiënteerd. Het panel heeft er bovendien vertrouwen in dat met de verbeteringen die zijn aangebracht in de onderzoeksleerlijn de onderzoeksvaardigheden van studenten nog verder zullen worden versterkt.

Het panel is eveneens tevreden over de kwaliteit van de bestudeerde afstudeerwerken. Van de 18 bestudeerde eindwerken acht het panel één duo-eindwerk onvoldoende. Het niveau van de overige eindwerken is voldoende en passend bij een hbo-bacheloropleiding Vrijtjdsmanagement. Het nieuw ingevoerde eindassessment, waarbij alle studenten op alle zeven competenties van de opleiding op eindniveau worden afgetoetst, vormt bovendien vanaf studiejaar 2014/2015 een extra waarborg voor de realisatie van het beoogde eindniveau.

Wel heeft het panel bij de duo-afstudeerwerken en de gesplitste duo's moeite om vast te stellen of de studenten *individueel* beschikken over de beoogde eindkwalificaties op eindniveau. Gezien het feit dat deze werken slechts een derde betreffen van de in totaal bestudeerde eindwerken, de mogelijkheid om nog in duo af te studeren inmiddels tot het verleden behoort en gezien het feit dat er geen problemen zijn geconstateerd bij de individuele, meer recente eindwerken, is het panel echter van mening dat vertrouwen op dit punt op zijn plaats is.

2. Overwegingen en conclusie

Over het systeem van toetsing tot aan de afstudeerfase is het panel tevreden. De relatie tussen de beoogde eindkwalificaties, leerdoelen en beoordelingscriteria is nu inzichtelijk en adequaat. De toetsing in de afstudeerfase vertoonde volgens het panel in studiejaar 2013/2014 nog wat mankementen. Hoewel het beoordelingsformulier voor het eindwerkstuk duidelijk is verbeterd en het panel positief is over het gebruik van rubrics bij de beoordeling, is het panel van oordeel dat het gebruik van rubrics ook de betrouwbaarheid van de beoordeling van de verdediging en het eindassessment ten goede zou komen. Bovendien liet de bestudering van de eindwerken ten aanzien van de toetsing en beoordeling een ambivalent beeld zien. De duo-eindwerken en de gesplitste duo's en bijbehorende beoordelingen vertonen naar het oordeel van het panel nog te weinig differentiatie, waardoor het lastig is vast te stellen of de opleiding in die gevallen de beoogde eindkwalificaties *individueel* heeft gerealiseerd. In deze gevallen is de gerealiseerde verbetering ten opzichte van de situatie in september 2013 beperkt. Het panel is van oordeel dat een betere controle op de naleving van de verbetermaatregelen en de beoordelingen dit had kunnen voorkomen. Anderzijds is het panel tevreden over de kwaliteit van de toetsing en beoordeling van de volledig individueel uitgevoerde, en vaak recentere, eindwerken die het merendeel van de bestudeerde eindwerken vormden. Het panel vindt de beoordelingen van deze eindwerken adequaat. De bevredigende kwaliteit van de toetsing en beoordeling van deze eindwerken overtuigt het panel ervan dat er sprake is van een stijgende lijn. Ook is het panel tevreden over het gerealiseerde eindniveau van de afgestudeerden.

De opleiding bevindt zich duidelijk in een transitiefase. Het panel ziet vooruitgang, getuige de positieve observaties bij de meer recente, volledig individueel geproduceerde eindwerken. Bovendien heeft het panel er vertrouwen in dat de tekortkomingen met het definitief verdwijnen van de duo's en gesplitste duo's en met het nieuwe eindassessment tot het verleden behoren.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

2 Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel
1 Beoogde eindkwalificaties	Voldoende (2013)
2 Onderwijsleeromgeving	Goed (2013)
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	Voldoende

Overwegingen en conclusie

In 2013 werden de standaarden 1 en 2 respectievelijk met een 'voldoende' en 'goed' beoordeeld. Standaard 3 werd beoordeeld als 'onvoldoende'. Het panel beoordeelt deze standaard nu als '**voldoende**', waarmee het visitatiepanel de bestaande hbo-bacheloropleiding Vrijtijdsmanagement van de Hogeschool Rotterdam als geheel als '**voldoende**' beoordeelt.

3 Aanbevelingen

Op grond van zijn bevindingen doet het panel de opleiding de volgende aanbevelingen:

1. Monitor of verbetermaatregelen correct worden uitgevoerd en stuur hierop zo nodig bij.
2. Evalueer de beoordelingen van de eindwerkstukken en de eindassessments op regelmatige basis en systematische wijze. Documenteer de bevindingen en de eventueel genomen verbetermaatregelen.
3. Controleer of afstudeerwerken aan alle voorwaarden voldoen.
4. Maak ook gebruik van rubrics bij de beoordeling van de verdediging en het eindassessment.
5. Overweeg bij de beoordeling van het eindrapport specifieke feedback per competentie te verplichten. Deze feedback zou dan een specifieke onderbouwing moeten zijn van het oordeel, waaruit de keuze voor de aangevinkte rubric logisch volgt.

4 Bijlagen

Bijlage 1: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris

Nadere informatie over de achtergronden van de leden van het beoordelingspanel en secretaris:

De heer R. De Bruyn, voorzitter

De heer De Bruyn is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van toerisme en vrijetijdsmanagement en vanwege zijn inzicht in de internationale ontwikkelingen in dit werkveld. De heer De Bruyn is senior adviseur en afdelingshoofd bij Toerisme Vlaanderen en lid van International Association of Scientific Experts in Tourism. De heer De Bruyn was tot 2010 lid van de stuurgroep interuniversitaire masteropleiding in toerisme. Daarnaast beschikt hij over visitatie-ervaring. Voor deze visitatie heeft de heer De Bruyn onze handleiding voor panelleden ontvangen en is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1988 – 1990 Master Toerismemanagement - Vrije Universiteit Brussel
1982 – 1988 Master Economische Geografie - Vrije Universiteit Brussel

Werkervaring:

2011 – heden Stafid CEO – Senior Adviseur - Toerisme Vlaanderen, Brussel
2010 – 2011 Executive Director - European Travel Commission, Brussel
2006 – 2010 Afdelingshoofd Kennis- en Informatiebeheer - Toerisme Vlaanderen, Brussel
1993 – 2006 Hoofd Planning- en Onderzoek - Toerisme Vlaanderen, Brussel
1992 – 1993 Onderzoeker - Toerisme Vlaanderen, Brussel
1991 – 1992 Wetenschappelijk medewerker - Vrije Universiteit Brussel
1991 – 1992 Leerkracht Geografie - Heilig Grafinstituut, Turnhout
1990 – 1991 Leerkracht Geografie (dienstplicht) - Militaire school, Brussel - Lier

Overig:

2004 – 2010 Lid Raad van Bestuur Guidea – Kenniscentrum sector Toerisme en Horeca
1998 – heden Lid - International Association of Scientific Experts in Tourism (AIEST)

De heer dr. W. Rennen

De heer Rennen is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van vrijetijdsmanagement. Hij is eigenaar van PlaceMaker, een organisatie gericht op advies in gebiedsmarketing en strategische communicatievraagstukken. De heer Rennen heeft onder andere opdrachten gedaan voor de Gemeenten Arnhem en Den Haag en Toerisme Utrecht. Als directeur van Stichting Utrechts Museumkwartier heeft hij onder meer de collectieve marketingstrategie voor Utrechtse musea vormgegeven. Daarnaast is de heer Rennen bestuurslid van Stichting Centrummanagement Utrecht. Hij geeft regelmatig presentaties en lezingen en levert bijdragen aan internationale congressen en is mede-oprichter van Graduate Journal of Social Science. Voor deze visitatie heeft de heer Rennen onze handleiding voor panelleden ontvangen en is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2011 – 2013 Biologisch Dynamische Landbouw - Warmondergof, Groenhorst College, Dronten
2002 – 2007 Promotie, Afdeling Media en Cultuur - Universiteit van Amsterdam

2000 – 2002 MA in Cultural Policy - University of Jyväskylä, Finland
1997 – 2002 Cultuur- en wetenschapsstudies - Faculteit der Cultuurwetenschappen
1991 – 1997 VWO - Mill Hill College, Goirle

Werkervaring:

2010 – heden Eigenaar - PlaceMaker
Diverse opdrachten, waaronder:
- Positioneringsstrategie ondergrondsbezoekerscentrum Domplein
- Coaching nieuwe citymarketingcoördinator Gemeente Arnhem
- Aanscherpen en doorontwikkelen citymarketingvisie Gemeente Arnhem
2010 – 2013 Directeur - Stichting Utrechts Museumkwartier
2006 – 2009 Consultant - Berenschot B.V., adviesgroep Communicatie
2002 – 2007 Promovendus, Afdeling Mediastudies, Universiteit van Amsterdam
2002 Onderzoeksassistent en junior adviseur - ICIS (International Centre for Integrative Studies), Universiteit van Maastricht

Overig:

2012 – heden Bestuurslid - Stichting Centrummanagement Utrecht
2011 – 2013 Diverse stages bij agrarische bedrijven in het kader van deeltijdopleiding Biologisch-Dynamische landbouw

Publicaties 2009-2012 (meer op aanvraag):

- W. Rennen (2012). Citymarketingvisie Arnhem 2013 -2015: Groen, Creatief en Arnhemse zakelijkheid. Rapport in opdracht van de gemeente Arnhem.
- W. Rennen en A. van der Kolk (2009). Citymarketingstrategie Goes: Goes, economisch knooppunt van Zeeland. Rapport in opdracht van de gemeente Goes.
- M. Kort, W. Rennen en M. Soentken (2009). Iconen in het landelijk gebied: Eindrapportage. Rapport in opdracht van de Raad voor het Landelijk Gebied.
- W. Rennen, J. M.H. Mourits en R. Koedijk (2009). Branding van de Goldstarlocatie: Reliable at the Zuidas. Rapport in opdracht van Maarsen Groep en Brouwershoff B.V.
- W. te Riele, W. Rennen en M. Olde Wolbers (2009). Waterrecht en governance: De hub Den Haag. Rapport in opdracht van de gemeente Den Haag.
- W. Rennen en R. van de Berg (2009) Ambassadeurs van de Zaanstreek: Kaders voor het aantrekken en inzetten van ambassadeurs voor Marketing Zaanstreek. Rapport in opdracht van de gemeente Zaanstad.

Overig:

2012 – heden Bestuurslid Stichting Centrummanagement Utrecht
2011 – 2013 Diverse stages bij agrarische bedrijven in het kader van deeltijdopleiding Biologisch-Dynamische landbouw, o.a. bij outdoor varkensbedrijf Duke of Berkshire, Oirschot, De Beekhoeve, Kamerik en tuinderij 'n Groene Kans, Groenekan
2006 – 2007 Raadslid (PvdA), Stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer, Amsterdam
2006 – 2007 Voorzitter Werkgroep Stedelijke Ontwikkeling, PvdA Centrale Stad Amsterdam
2004 – 2006 Duo-raadslid Commissie Sociaal, PvdA afdeling Geuzenveld-Slotermeer
2003 – 2007 Lid Werkgroep Stedelijke Ontwikkeling, PvdA Centrale Stad Amsterdam
2002 – 2008 Medeoprichter, redacteur en bestuurslid Graduate Journal of Social Science
2002 – 200 Afdelingssecretaris, PvdA afdeling Geuzenveld-Slotermeer

De heer A.P. Stam

De heer Stam is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van vrijetijdsmanagement, toerisme en facility management. De heer Stam is docent, opleidingsmanager en clustermanager Leisure bij Hogeschool Inholland, waar de opleidingen Vrijetijdsmanagement, Toeristisch Management en Facility Management onder vallen. De heer Stam is lid van het landelijk overleg bacheloropleidingen Leisure Management en van European Facility Management Network (EURO-FM), waardoor hij actief betrokken is bij samenwerking, uitwisseling en vergelijking met andere hogescholen binnen en buiten Europa. Voor deze visitatie heeft de heer Stam onze handleiding voor panelleden ontvangen en is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2007	Didactische Aantekening - Vrije Universiteit
2001 – heden	Diverse management- en leiderschapstrainingen
2001 – 2005	Facility Management
1995 – 1997	Management voor middenkader – IBW Hogeschool
1979	Vakbekwaamheid reisbureau - Stichting Erkenning Praktijk en theoriebeoordeling Reisbranche (SEPR)
1971 – 1977	Havo

Werkervaring:

2004 – 2013	Docent, opleidingsmanager, clustermanager Leisure - Hogeschool Inholland
2002 – 2004	Management Culturele Centra - Gemeente Zaanstad Welsaen-Zaandam
1991 – 2002	Hotelmanagement in Amsterdam, Bakkum, Egmond - Stay Okay
1986 – 1991	Reisleider in Zuid Amerika, Irak, Oost-Turkije en Egypte - Ashraf, Amsterdam
1982 – 1986	Internationaal Logistiek - Wetram, Rotterdam
1980 – 1982	Hoofd reserveringsafdeling / Hotelinkoop - De Jong Intratours
1977 – 1980	Baliemedewerker / Reisverkoop - Rabobank Rotterdam

Overig:

2013	Adviesraad Zaanse Schans
2012	Stuurgroep Leisure Board Noord-Holland-Noord
2012	Kerngroep Amsterdam EconomicBoard
2010	Stuurgroep Facility College Services
2008	Vice-voorzitter Landelijk Overleg Opleidingen Facilitaire Dienstverlening

Mevrouw C.L.M. Egelman

Mevrouw Egelman is ingezet als studentlid. Naast haar opleiding Vrijetijdsmanagement bij Hogeschool Inholland is zij bestuurder bij de Landelijke Studenten Vakbond (LSVb). Als secretaris is zij verantwoordelijk voor de portefeuilles Human Resource Management (HRM), Federatie, Interne organisatie, Internationaal, European Students' Union en het Openbaar vervoer (OV). Mevrouw Egelman is representatief voor de primaire doelgroep van de opleiding en beschikt over studentgebonden deskundigheden met betrekking tot de studielast, de onderwijsaanpak, de voorzieningen en de kwaliteitszorg bij opleidingen in het hoger onderwijs. Door haar werkzaamheden bij de Landelijke Studenten Vakbond is zij op de hoogte van de inhoud van het accreditatiestelsel. Voor deze visitatie is mevrouw Egelman aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

- 2008 – heden Vrijtijdsmanagement, Hogeschool Inholland, Diemen-Zuid
Propedeuse behaald, volgen van pre-honours programma
- 2004 – 2007 MBO niveau 4, Sociaal Pedagogisch Werk, ROC Friesland Dronten
- 2002 – 2004 VMBO Theoretische leerweg, Scholengemeenschap Lelystad

Werkervaring:

- 2010 – heden Bestuurder, Landelijke Studenten Vakbond (LSVb)
- 2009 – heden Regiovrilliger Gelderland, Doe een wens stichting Nederland
- 2008 – 2010 Begeleider logeerweekend, Logeeropvang 'Iets Anders'
- 2009 – 2010 Bedrijfsleider Poppodium Underground
- 2009 Organisator ASF (Amsterdams Studenten Festival)
- 2006 – 2008 Activiteitenbegeleider, Bartiméus Doorn
- 2005 – 2006 Deel van organisatie team, Kunstbende Flevoland

Mevrouw drs. G.M. Klerks

Mevrouw Klerks is ingezet als NQA-auditor. Zij heeft vanuit verschillende functies en perspectieven ruime ervaring opgedaan met het (functioneren van het) hoger onderwijs. Zo was zij onder meer managementtrainee, studieadviseur/beleidsadviseur en beleidsmedewerker onderwijs. In die laatste hoedanigheid heeft zij bij de Faculteit der Psychologie en Pedagogiek van de Vrije Universiteit Amsterdam samen met de examencommissies van die faculteit een kwaliteitszorgplan ontwikkeld om de kwaliteit van de toetsing binnen de faculteit te borgen. Voordat zij bij NQA in dienst kwam, heeft mevrouw Klerks als projectleider/secretaris bij Quality Assurance Netherlands Universities (QANU) in Utrecht gewerkt. Vanuit die functie heeft zij onderwijs- en onderzoeksvisitaties bij universiteiten begeleid. Inmiddels heeft zij ruime ervaring opgebouwd met onderwijsvisitaties (bachelor en master) en onderzoeksvisitaties in het WO en HBO, zowel in de Nederlandse als in de Engelse taal. In april 2012 heeft zij deelgenomen aan de NVAO-training en zij is sindsdien gecertificeerd secretaris.

Opleiding:

- 1999 Doctoraaldiploma Italiaanse taal- en letterkunde
- 1990 – 1998 Studie Italiaanse taal- en letterkunde, Universiteit Leiden
Studie Politologie, Universiteit Leiden
- 1984 – 1990 VWO (gymnasium), Chr. Lyceum dr. W.A. Visser 't Hooff, Leiden

Werkervaring:

- 2014 – heden Netherlands Quality Agency (NQA) – senior auditor, adviseur
- 2012 – 2014 Quality Assurance Netherlands Universities (QANU) - (freelance)
projectleider/secretaris
- 2011 – 2012 Vrije Universiteit Amsterdam - Beleidsmedewerker Onderwijs Faculteit der
Psychologie en Pedagogiek
- 2006 – 2011 Vrije Universiteit Amsterdam – Studieadviseur/beleidsadviseur aan de faculteiten der
Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde, Rechtsgeleerdheid en Letteren
- 2004 – 2006 Leidse Onderwijsinstellingen (LOI) - Freelance projectmanager
- 2001 – 2002 Universiteit Leiden - Onderzoeksassistent bij het Project Vreemde Taaltoetsen van de
Faculteit der Geesteswetenschappen (betrokken bij toetsontwikkeling)
- 2000 – 2001 Universiteit Leiden (Leiden University Centre for Linguistics) - Assistent in opleiding
(aio) aan de Faculteit der Geesteswetenschappen (promotieonderzoek op gebied van
moderne taalkunde)

- 2000 Universiteit Leiden - Managementtrainee Faculteit der Geesteswetenschappen en Bestuursbureau
- 1999 – 2000 Universiteit Leiden - Projectmedewerker Loopbaancentrum Letteren van de Faculteit der Geesteswetenschappen
- 1999 – 2000 Leiderdorpse Volksuniversiteit - Docent Italiaans
- 1997 – 1998 Universiteit Leiden - Student-assistent opleiding Italiaanse taal- en letterkunde

Bijlage 2: Bezoekprogramma

Vrijdag 23 januari 2015

Tijd	Onderdeel	Namen en functies deelnemers
09.45 – 10.00	Ontvangst	Visitatiepanel
10.00 – 10.15	Presentatie van de opleiding	Drs. Joke van Foeken, onderwijsmanager Anja Melkert MMI, docent
10.15 – 12.15	Vorbereiding en materiaalbestudering	Visitatiepanel
12.15 – 13.00	Examinatoren en begeleiders afstuderen	1. Drs. Reina Boon, docent 2. Alain van Duuren, docent 3. Drs. Leonie van der Laan, docent 4. Anja Melkert MMI, docent 5. Drs. Martijn Mulder, hoofddocent
13.00– 13.45	Lunch en overleg visitatiepanel	Visitatiepanel
13.45 – 14.30	Opleidingsmanagement	1. Drs. Joke van Foeken, onderwijsmanager 2. Drs. Ron Bormans, Voorzitter College van Bestuur Hogeschool Rotterdam
14.30 – 15.15	Blok borging	1. Dr. Jan van Heemst, voorzitter examencommissie 2. Drs. Sylvia Erlings, voorzitter toetscommissie 3. Drs. Jaap-Jan de Vries, afstudeercoördinator
15.15 – 16.15	Beoordelingsoverleg panel	Visitatiepanel
16.15 – 16.45	Afsluiting, terugkoppeling	1. Drs. Joke van Foeken, onderwijsmanager 2. Drs. Ron Bormans, Voorzitter College van Bestuur Hogeschool Rotterdam 3. Team

Bijlage 3: Bestudeerde documenten

Het panel heeft de volgende documenten bestudeerd en/of ingezien:

- Stand van Zaken Notitie (december 2014)
- Toetsplan Vrijtjidsmanagement (mei 2014)
- Toetsplan Vrijtjidsmanagement (oktober 2014)
- Toetsbeleid Willem de Kooning Academie (2012/2013)
- Taken en verantwoordelijkheden van de examencommissie en toetscommissie
- Jaarverslagen en rapportages van de examencommissie van het studiejaar 2012/2013 en 2013/2014 inclusief de jaarverslagen van de toetscommissie van VTM
- Modulehandleiding Afstudeeropdracht Code: VTMAFS40 (nov. 2013) (inclusief beoordelingsformulieren en rubrics)
- Modulehandleiding SLC: afstudeervoorbereiding Code: VTMSLC401
- Modulehandleiding SLC: afstudeervoorbereiding Code: VTMSLC402 (inclusief beoordelingsformulieren voor het beoordelingsassessment van jaar 4)
- Modulehandleiding Stage jaar 3 plus beoordelingsformulieren
- Opleidingsprofiel
- Hogeschoolgids WDKA (inclusief OER) (2014)
- Competentiematrices (2014)
- Selectie van modulewijzers inclusief toetsmatrijzen
- Van het (oude) curriculum 2013/2014, jr. 1 - 4: modulen uit periode 3 en 4 met toetsopgaven en gemaakte toetsen: leisure gerelateerde modulen, projecten, onderzoeksvaardigheden, studieloopbaancoaching
- Van het (nieuwe) curriculum 2014/2015, jr. 1 - 4: modulen uit periode 1 en 2 met toetsopgaven en gemaakte toetsen: leisure gerelateerde modulen, projecten, onderzoeksvaardigheden, studieloopbaancoaching, stagehandleiding, stageverslagen en –beoordelingen
- Verslagen van de bijeenkomst met examencommissies van collega opleidingen
- Afstudeerhandleidingen van alle jaren plus beoordelingsformulieren en rubrics (2014)
- Het panel heeft de eindwerkstukken van de afgestudeerden met de volgende studentnummers bestudeerd:
0818637
0828604
0821143
0827963
0825122
0833677
0852359
0831645

0839119
0840284
0834125
0811338
0824718
0838744
0833905
0832236
0838057
0801640

- Het panel heeft de eindwerkstukken van de afgestudeerden met de volgende studentnummers aanvullend ingezien:
0848757
0818996
- Het panel heeft de portfolio's van het voor de pilot van het eindassessment (inclusief zelfevaluatie) en bijbehorende beoordeling van de afgestudeerden met de volgende studentnummers ingezien:
0833677
0852359)
0831645
0839119
0840284
0834125
0824718
0838744
0833905